

21. Tripoliti E. Treatment of dysarthria following subthalamic nucleus deep brainstimulation for Parkinson's Disease / E.Tripoliti, L.Strong, F. Hickey, T. Foltynie, L. Zrinzo, J. Candelario, M. Hariz, P. Limousin. //Mov. Disord., 2011. – V. 26, № 13. – p. 2434-2436. [Elektronnyi resurs] - Rezhym dostupu: <http://dx.doi.org/10.1002/mds.23887>.
22. Matiushko M.H. Nevrolohichni aspekty marhantsevoi neirotoksichnosti / M.H.Matiushko, O.A. Mialovytska, V.S.Treitiak, O.V.Kostovetskyi, A.M. Vlashchuk, V.M. Bondarenko // Mizhnarod. Nevrolohich. Zh., 2010. – Т. 3, № 33. – 110 pp. (<http://www.mif-ua.com/archive/article/12211>).
23. de Bie R.M.A. Manganese-induced Parkinsonism associated with methcathinone (ephedrone) abuse / R.M.A. de Bie, R.M. Gladstone, A.P.Strafella, J.-H. Ko, A.E.Lang //Arch Neurol., 2007. – V.64, № 6. –p. 886-889. Doi: 10.1001/archneur.64.6.886.
24. Stanetska H.M. Osoblyvosti porushennia ekspresyvnoho movlennia u doroslykh z marhantsevoiu entsefalopatiieiu: Mahisterska robota - za spetsialnistiu 8.01010501 Lohopediia i praktychna (spetsialna) psykholohiia, Kyiv 2017, 108 s.

Станецкая Г.Н. Расстройства экспрессивной речи у взрослых при марганцевой энцефалопатии

Данная публикация рассматривает проблемы нарушения устной связной речи у взрослых при марганцевой энцефалопатии. Представлено влияние марганца на организм человека в работах разных авторов. Сделано выводы о важности раннего выявления нарушений речи у больных с марганцевой энцефалопатией и оказания им логопедической помощи с целью улучшения речевых функций.

Ключевые слова: расстройства речи у взрослых, марганцевая энцефалопатия, связная речь/

Stanetska H.M. Disorders of expressive speech among adults suffering from manganese encephalopathy

This publication considers the problems of expressive speech. Adults who suffer from manganese encephalopathy face these problems. The influence of manganese on people's health are described in the article. The conclusions of the importance of the discovery of the progressive speech difficulty at the early stage are drawn. They are aimed at the improvement of speech functions.

Keywords: speech disorders in adults, manganese encephalopathy, expressive speech.

Стаття надійшла до редакції 06.11.2017 р.

Статтю прийнято до друку 10.11.2017 р.

Рецензент: д.п.н., проф. Шеремет М. К.

УДК 376-056.313 : 51 (045)

Утьосова О. І.

**ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ
МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ ЕЛЕМЕНТАРНИХ МАТЕМАТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ
У ДІТЕЙ З ПОМІРНОЮ ТА ТЯЖКОЮ РОЗУМОВОЮ ВІДСТАЛІСТЮ**

У статті розглядається проблема формування елементарних математичних уявлень у дітей з помірною та тяжкою розумовою відсталістю. Автором охарактеризовано психологічні особливості, типи та рівні засвоєння знань з математики (рахунку) дітьми з тяжкими інтелектуальними порушеннями. Розкрито сутність та зміст середовищного, особистісно-орієнтованого, діяльнісного методологічних підходів, що стали підґрунтям для розробки технології оптимізації засвоєння математичних уявлень дітьми з розумовою відсталістю. Охарактеризовано систему дидактичних принципів організації освітньо-виховного середовища, таких як: принцип наочності та практичної діяльності; усвідомленості й активності в навчанні; спрощення навчального матеріалу; принцип системності та послідовності засвоєння навчального матеріалу; науковості та доступності; диференційованого та індивідуального підходу; організації комплексного навчання математиці (рахунку); принцип корекційної спрямованості навчання математиці; „наскрізний” принцип формування математичних уявлень та навичок. У статті автор розкриває зміст психологічного та педагогічного блоків технології організації оптимізації засвоєння математичних уявлень дітьми з розумовою відсталістю, а також етапи її впровадження.

Ключові слова: помірною та тяжкою розумовою відсталістю, виразні інтелектуальні порушення, технологія, корекція, навчання, формування математичних уявлень.

Узагальнення даних корекційної психопедагогіки, спеціальної психології (К. Ардобацька, Л. Баряєва, О. Гаврилов, В. Ек, Н. Королько, О. Ляшенко, Н. Кузьміна-Сиромятнікова, Н. Морозова, Н. Непомняща, М. Перова, В. Чекурда) та результати експериментального вивчення сформованих у дітей 8–11 років з тяжкими інтелектуальними порушеннями (помірною та тяжкою розумовою відсталістю) математичних уявлень вказують на те, що для них характерним є „дуже низький” та

„низький” рівні сформованості математичних уявлень, найбільш розповсюдженим типом засвоєння математичних уявлень у хлопців є пасивно-негативний, а у дівчат – пасивно-позитивний тип. Встановлено, що діти можуть підтримувати ситуативний контакт з дорослим, проте вони дуже рідко ідуть на контакт самостійно та проявляють зацікавленість до взаємодії. Основним способом засвоєння нових знань є сумісні дії. Самостійні дії тільки на рівні окремих операцій. Для них характерне пасивне підкоряння, спостерігаються труднощі в розумінні усного звернення, необхідна наочно-дійова інструкція з жестовим та мімічним уточненням. Вказані особливості психічного розвитку суттєво ускладнюють процес засвоєння математичних знань (уявлень) та формування відповідних навичок. Отже, наразі виникає потреба в удосконаленні спеціальної методики формування математичних уявлень з метою оптимізації процесу їхнього засвоєння.

Теоретичною основою формувального експерименту були дослідження Л. Баряєвої, Б. Бейкера, А. Брейтмана, В. Василевської, О. Гаврилова, О. Ляшенко, Н. Королько, І. Лубяницької, А. Маллера, С. Миронової, В. Синьова. Завданням формувального експерименту було розробка та впровадження технології корекційного психолого-педагогічного впливу на процес засвоєння математичних знань (уявлень) та відповідних математичних навичок у дітей з помірною та тяжкою розумовою відсталістю. Розглядаємо технологію корекційного психолого-педагогічного впливу як сукупність методів і прийомів корекційно-педагогічної роботи, оптимальну послідовність їх застосування, а також оптимальні умови, що забезпечують отримання значущого результату.

Погоджуючись з С. Мироною зазначимо, що сприятливий розвиток компенсаторних процесів у дітей з розумовою відсталістю залежить від цілого ряду спеціально створюваних умов для одержання освіти, які розглядаються як умови навчання (виховання), в тому числі спеціальні освітні програми і методи навчання, індивідуальні ТЗН і середовище життєдіяльності, а також педагогічні, медичні, соціальні та інші послуги [4]. У контексті вищезазначеного важливо відзначити, що методологічним підґрунтям для розробки технології оптимізації процесу засвоєння математичних уявлень дітьми з помірною та тяжкою розумовою відсталістю стали: середовищний; діяльнісний; особистісно-орієнтований підходи. Розглянемо їх детальніше.

Ключовим методологічним підходом у корекційній технології оптимізації процесу засвоєння математичних знань (уявлень) дітьми з помірною та тяжкою розумовою відсталістю є **середовищний**, що являє собою теорію і технологію опосередкованого управління (через середовище) освітнім процесом, спрямованим на розвиток особистості дитини (М. Авраменко, О. Гонтаровська, Ю. Мануйлов, С. Миронова, О. Проскурняк, В. Ясвін) [2; 3; 5]. Середовищний підхід передбачає створення умов, оточення, в яких буде здійснюватися корекційна психолого-педагогічна діяльність, яка спрямована на досягнення певної соціально-трудової адаптації в суспільстві осіб з тяжкими інтелектуальними порушеннями, шляхом засвоєння математичних знань (уявлень), оволодіння дітьми рахунковими операціями додавання і віднімання в межах 10 (1 – 4 групи навчання) та рішення простих арифметичних задач, що мають практичну значимість.

Спираючись на наукові розвідки Н. Гонтаровської, Ю. Мануйлова, В. Коваленко, В. Ясвіна, розглядаємо **освітньо-виховне середовище** як систему корекційного впливу на хід розвитку розумово відсталого учня шляхом створення спеціальних умов (психологічних та педагогічних) для цілеспрямованого здобуття дітьми з тяжкими інтелектуальними порушеннями математичних уявлень та навичок, в якому цілі, зміст, методи й організаційні форми навчання є доступними для кожної дитини, що сприяє збереженню їхнього здоров'я та формуванню особистості як цілісної структури.

Теоретичним підґрунтям розробки технології корекційного психолого-педагогічного впливу на процес засвоєння математичних знань (уявлень) та відповідних математичних навичок у дітей з помірною та тяжкою розумовою відсталістю став **діяльнісний підхід**, який вимагає щоб дитина під час вивчення навчального матеріалу здійснила повний цикл пізнавальних дій, а саме: сприйняла навчальний матеріал, усвідомила його, запам'ятала, потренувалась у застосуванні знань на практиці, а відтак здійснила наступну діяльність – відтворення і засвоєння цього матеріалу. Отже, основна функція діяльності полягає в тому, що в ній формуються математичні уявлення та навички у дітей з помірною та тяжкою ступенями розумової відсталості.

Під **особистісно-орієнтованим підходом** розуміємо методологічну орієнтацію в педагогічній

діяльності, що дозволяє шляхом опори на систему взаємозв'язаних понять, ідей і способів дій забезпечувати право кожної дитини з помірною та тяжкою розумовою відсталістю на індивідуальний розвиток з урахуванням її пізнавальних можливостей, орієнтуючись на зону її „найближчого розвитку”.

На основі зазначених методологічних підходів було розроблено систему загальнодидактичних і спеціальних дидактичних принципів організації освітньо-виховного середовища з метою оптимізації засвоєння математичних уявлень дітьми з помірною та тяжкою розумовою відсталістю. При цьому використання таких загальнодидактичних принципів, як наочність, доступність, індивідуальний підхід, мають особливо важливе значення. Про застосування інших (таких як науковість матеріалу, усвідомлене сприймання матеріалу тощо) говоримо умовно через наявність тяжких інтелектуальних порушень у вихованців дитячого будинку-інтернату. Розглянемо змістове наповнення вказаних принципів детальніше.

Принцип наочності і практичної діяльності передбачає використання наочності і безпосередньо практичної діяльності з предметами. Припускаємо, що лише шляхом показу певних дій, організації безпосередніх операцій з тими чи іншими предметами, шляхом багаторазових повторень і тренувальних вправ, на яких показ діяльності постійно супроводжується словесним поясненням, можна добитись вироблення у дітей з помірними та тяжкими інтелектуальними порушеннями елементарних математичних уявлень про кількість, величину, нескладних трудових і соціально-побутових навичок, сформувати відповідні форми практично-діяльничої і комунікативної поведінки.

Принцип практичної спрямованості навчання передбачає, що лише у процесі практичних занять можна формувати у дітей з помірною та тяжкою розумовою відсталістю математичні уявлення, коригувати недоліки їхнього мислення, формувати емоційно-позитивної якості особистості.

Використання принципу усвідомленості і активності в навчанні орієнтує педагогів на те, що досягнення позитивних результатів засвоєння елементарних математичних уявлень можливо лише тоді, коли навчання не зводиться до простого накопичення відповідних знань, умінь та навичок, а чітко усвідомлюється дітьми у процесі практичної діяльності. Педагог повинен постійно стимулювати дітей до засвоєння матеріалу, добиватись того, щоб матеріал не лише заучувався напам'ять і використовувався у вигляді штампів, а й по можливості усвідомлювався ними.

Принцип спрощення навчального матеріалу виявляється в тому, що при поясненні навчального матеріалу педагог використовує конкретні приклади, матеріал розчленовується на дрібні порції, забезпечується всебічне використання наочності.

Принцип системності і послідовності організації процесу засвоєння математичних уявлень та формування навичок передбачає системний виклад навчального матеріалу.

Принцип доступності. Цей принцип передбачає організацію процесу засвоєння математичних уявлень таким чином, щоб домогтись від вихованців уміння долати труднощі. Реалізація принципу доступності передбачає постійне педагогічне вивчення дітей з помірною та тяжкою розумовою відсталістю, завдяки якому відбувається добір навчального матеріалу.

Принцип диференційованого підходу. Реалізація цього принципу полягає в урахуванні в організації навчально-виховного процесу типологічних особливостей засвоєння математичного матеріалу розумово відсталих дітей.

Принцип індивідуального підходу передбачає індивідуалізацію навчальних програм з урахуванням певних специфічних вад дитини, через які вона не може засвоїти загальну навчальну програму для дітей з помірною та тяжкою розумовою відсталістю.

Принцип науковості. Про використання принципу науковості під час організації роботи з даною категорією дітей ми можемо говорити досить умовно. Дотримання вимог даного принципу також означає побудову процесу навчання на основі наукової організації праці, пристосування, адаптацію відповідних методик до умов навчально-виховного процесу у спеціальному будинку для дітей з інвалідністю.

Принцип корекційної спрямованості навчання математиці. Передбачає, що процес навчання математиці розумово відсталих дітей має виразну корекційну спрямованість. Навчання математиці (рахунку), виховання, розвиток і корекція повинні бути єдиним процесом, який включає корекційні завдання як інтегровану складову частину.

Додатково виділяємо „наскрізний” принцип формування математичних уявлень та навичок. Він

передбачає таку організацію навчального процесу, щоб проходження одних і тих самих тем відбувалось не на одному уроці, а комплексно проходило через всі навчальні предмети. Така організація навчального процесу сприяє тому, що діти постійно повторюють ті чи інші знання протягом всього дня в різних інтерпретаціях.

На основі теоретичного аналізу й узагальнення результатів експериментального дослідження було розроблено технологію оптимізації процесу засвоєння математичних уявлень у дітей з помірною та тяжкою розумовою відсталістю шляхом організації освітньо-виховного середовища (рис. 1).

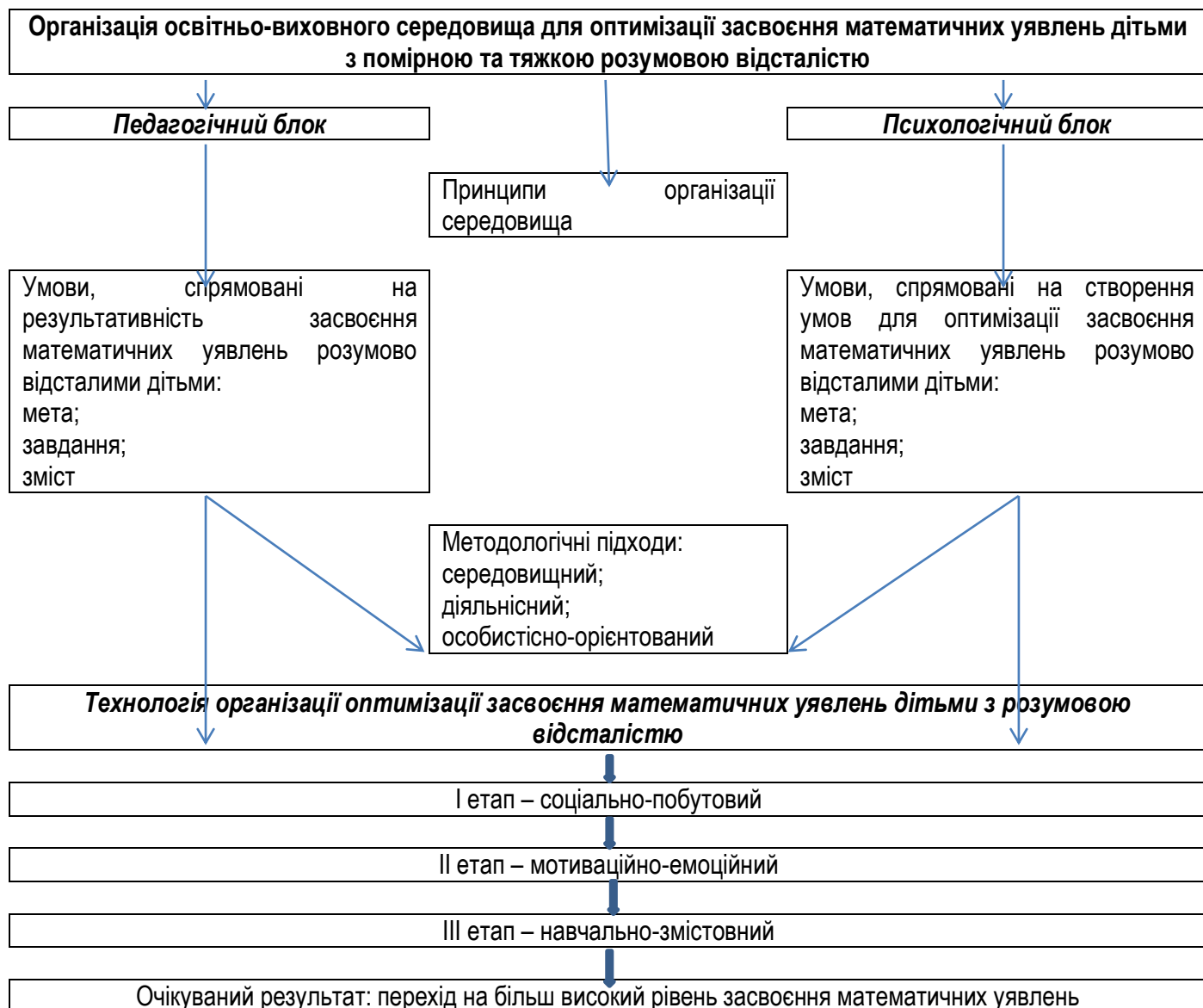

Рис. 1. Зміст корекційної технології оптимізації процесу засвоєння математичних уявлень у дітей з помірною та тяжкою розумовою відсталістю

Перейдемо до аналізу запропонованої технології, яка включає два блоки: педагогічний і психологічний, що характеризуються сукупністю відповідних умов, які сприяють процесу засвоєння математичних уявлень та відповідних навичок.

Метою впровадження педагогічного блоку було створення педагогічних умов – сукупності об'єктивних можливостей змісту, форм, методів і педагогічних прийомів матеріально-просторового середовища, які спрямовані на оптимізацію процесу засвоєння математичних уявлень у дітей з помірною та тяжкою розумовою відсталістю. Саме умови визначають доцільність впливу того чи іншого засобу на процес формування математичного уявлення.

Завданнями педагогічного блоку корекційної технології організації освітньо-виховного середовища були: розробка методичних рекомендацій стосовно змісту, організаційних форм, засобів навчання а також здійснення диференційованого підходу до процесу формування математичних уявлень та навичок відповідно до типологічних особливостей засвоєння математичних уявлень дітьми з помірною та тяжкою розумовою відсталістю (пасивно-позитивний, пасивно-негативний, пасивно-активний, відтворювально-активний, відтворювально-пасивний).

Метою впровадження психологічного блоку було створення психологічних умов, які дозволять оптимізувати процес засвоєння математичних уявлень у дітей з помірною та тяжкою розумовою відсталістю залежно від типологічних та індивідуальних психолого-педагогічних особливостей дітей з різним ступенем інтелектуальної недостатності відповідно до етапів впровадження технології (соціально-побутовий, мотиваційно-емоційний та навчально-змістовний).

Завданнями психологічного блоку корекційної технології організації освітньо-виховного середовища для оптимізації засвоєння математичних уявлень дітьми з помірною та тяжкою розумовою відсталістю були:

- розробка психологічних рекомендацій стосовно організації взаємодії педагогів з вихованцями з тяжкими інтелектуальними порушеннями на соціально-побутовому, мотиваційно-емоційному та навчально-змістовному етапах впровадження технології оптимізації засвоєння математичних уявлень дітьми з розумовою відсталістю;

- розробка психологічних рекомендацій для педагогів стосовно організації процесу формування математичних уявлень дітей з помірною та важкою розумовою відсталістю в навчанні з позиції можливості їхньої участі в процесі навчальної діяльності. Отже, зміст педагогічних умов становить: урахування в корекційно-педагогічному процесі психолого-педагогічних особливостей дітей з різним ступенем інтелектуальної недостатності, що передбачає постійне співвідношення відбору матеріалу, дидактики та методики навчання з психолого-педагогічними характеристиками актуального психічного стану дітей та перспективами їх розвитку.

Впровадження технології організації освітньо-виховного середовища для оптимізації засвоєння математичних уявлень дітьми з помірною та тяжкою розумовою відсталістю включало три етапи.

На першому, соціально-побутовому етапі передбачається формування у дітей математичних уявлень та навичок у практичній діяльності на уроках соціально-побутової орієнтації. Ми передбачали, що використання практичних вправ з метою кількісного визначення предметів у групі, виділення декількох предметів з множини, виділення за певними ознаками кількох предметів з множини, складання і розв'язування прикладів і задач на основі практичних дій з предметами (сервіруванні столу, прибиранні посуду після їжі, митті посуду; розрізненні та називанні предметів одягу та взуття, застібанні ґудзиків, сортуванні овочів та ін.) на уроках соціально-побутової орієнтації дозволяє не лише сформувати навички самообслуговування та соціально-побутові навички, але і математичні уявлення (про кількість, час, простір та ін.).

На другому етапі – мотиваційно-емоційному передбачається проведення роботи в напрямку розвитку позитивного ставлення дітей до навчання як необхідного компонента засвоєння знань. Важливим є проведення психокорекційної роботи у процесі предметно-практичної діяльності. Погоджуючись з О. Гавриловим зазначимо, що саме ця діяльність забезпечує переживання успіху та володіє найбільш спонукальною силою для дитини [1].

Передбачалось, що перші два етапи були пропедевтичними для проведення систематичної роботи з метою формування математичних уявлень відповідно до змісту програмного матеріалу. Отже, на третьому етапі – навчально-змістовному проводилась корекційно-педагогічна робота з метою формування математичних уявлень розумово відсталих дітей відповідно до навчальної програми та індивідуальних програм розвитку дітей, створювались середовищні умови (психологічні та педагогічні) для оптимізації засвоєння математичних уявлень розумово відсталими дітьми.

Отже, процес формування елементарних математичних уявлень у дітей з тяжкими інтелектуальними порушеннями – досить складний і специфічний процес, який потребує застосування науково розробленої технології оптимізації засвоєння математичних уявлень дітьми з розумовою відсталістю, в основі якої міститься глибоке вивчення їхніх особливостей і можливостей розвитку.

Використана література:

1. **Гаврилов О. В.** Особливі діти в закладі і соціальному середовищі : навчальний посібник / Олексій Вікторович Гаврилов. – Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. – 308 с.
2. **Гонтаровська Н.Б.** Теоретичні та методичні засади створення освітнього середовища як фактору розвитку особистості школяра: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.07 / Наталя Борисівна Гонтаровська. – Київ, 2012. – 475 с.
3. **Мануйлов Ю. С.** Средовый подход в воспитании : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / Ю. С. Мануйлов. – Москва, 1997. – 193 с.
4. **Миронова С. П.** Олігофренопедагогіка / С.П.Миронова. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний університет: редакційно-видавничий відділ, 2008. – 204 с.
5. **Психолого-педагогічний супровід дітей шкільного віку з помірною та тяжкою розумовою відсталістю / за ред. В. І. Бондаря, В. В. Засенка.** – Київ : ТОВ «Поліпром», 2006. – 156 с.

References

1. **Havrylov O. V.** Osoblyvi dity v zakladi i social'nomu seredovyshhi : navchal'nyj posibnyk / Olexsij Viktorovych Havrylov. – Kam'yanec'-Podil's'kyj : Aksioma, 2009. – 308 s.
2. **Hontarovs'ka N.B.** Teoretychni ta metodychni zasady stvorenyya osvith'oho seredovyshha yak faktoroz rozvytku osobystosti shkolyara: dys. ... doktora ped. nauk: 13.00.07 / Natalya Borysivna Hontarovs'ka. – Kyjiv, 2012. – 475 s.
3. **Manujlov Ju. S.** Sredovyj podhod v vospitanii : dis. ... d-ra ped. nauk : 13.00.01 / Ju. S. Manujlov. – Moskva, 1997. – 193 s.
4. **Myronova S. P.** Olihofrenopedahohika / S.P.Myronova. – Kam'yanec'-Podil's'kyj: Kam'yanec'-Podil's'kyj derzhavnyj universytet: redakcijno-vydavnychyj viddil, 2008. – 204 s.
5. **Psihologo-pedagogichnij suprovit ditej shkil'nogo viku z pomirnoju ta tjazhkoju rozumovoju vidstalistju / za red. V. I. Bondarja, V. V. Zasenka.** – Kiiv : TOV «Poliprom», 2006. – 156 s.

Утёсова Е. И. Теоретическое обоснование методики формирования элементарных математических представлений у детей с умеренной и тяжелой умственной отсталостью

В статье рассматривается проблема формирования элементарных математических представлений у детей с умеренной и тяжелой умственной отсталостью. Автором охарактеризованы психологические особенности, типы и уровни усвоения знаний по математике (счету) детьми с выраженными интеллектуальными нарушениями. Раскрыта сущность и содержание средового, лично-ориентированного, деятельностного подходов, которые стали основой для разработки технологии организации оптимизации усвоения математических представлений детьми с умственной отсталостью. Охарактеризовано систему дидактических принципов организации образовательно-воспитательной среды, таких как: принцип наглядности и практической деятельности; сознательности и активности в обучении; упрощения учебного материала; принцип системности и последовательности усвоения учебного материала; научности и доступности; дифференцированного и индивидуального подхода; организации комплексного обучения математике (счету); принцип коррекционной направленности обучения математике; „сквозной” принцип формирования математических представлений. В статье автор раскрывает содержание психологического и педагогического блоков технологии организации оптимизации усвоения математических представлений у детей с умственной отсталостью, а также этапы ее внедрения.

Ключевые слова: умеренная и тяжелая умственная отсталость, выраженные интеллектуальные нарушения, технология, коррекция, обучение, формирование математических представлений.

Utiosova O. I. Theoretical rationale of the methodology for the formation of elementary mathematical representations of children with moderate and severe mental retardation

The article with the problem of elementary mathematical representation formation in children with moderate and severe mental retardation. The author characterizes the psychological features, types and levels of knowledge mastering in mathematics (arithmetics) by children with severe intellectual disabilities. The essence and content of environmental, personally-oriented, activity-based methodological approaches that have become the basis for the development of technology for optimizing the assimilation of mathematical representations by children with mental retardation is revealed. The system of didactic principles for organizing the educational and educational environment, such as: the principle of visibility and practical activity, is characterized; awareness and activity in learning; simplification of educational material; the principle of systematic and sequential assimilation of educational material; scientificity and accessibility; the differentiated and individual approach; the organization of integrated instruction in mathematics (arithmetics); the principle of correctional orientation of teaching mathematics; the comprehensive principle of forming mathematical representations. The author has revealed the content of psychological and pedagogical blocks of the technology for optimizing the assimilation of

mathematical representations by children with mental retardation, as well as the stages of its implementation.

Key words: moderate and severe mental retardation, expressive intellectual disturbances, technology, correction, learning, forming mathematical representations.

Стаття надійшла до редакції 25.10.2017 р.

Статтю прийнято до друку 12.11.2017 р.

Рецензент: д. психол. н. Проскурняк О. І.

УДК 162.16:37.042.2

Ферт О.Г.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПРОБЛЕМИ ПОРУШЕНЬ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ У ДІТЕЙ

У статті з'ясовано, що проблема порушень психічного розвитку дітей є найбільш поширеною та актуальною проблемою у галузі допомоги дітям з особливими потребами, обґрунтовано важливість відповідності сучасним поглядам на природу порушень психічного розвитку при плануванні стратегій допомоги таким дітям

Розглянуто основні підходи у класифікації порушень психічного розвитку з точки зору авторитетних міжнародних організацій сфери охорони психічного здоров'я.

Ключові слова: порушення психічного розвитку, гіперактивний розлад з дефіцитом уваги, еволюційно орієнтований підхід, порушення нейророзвитку.

Симптоми порушень психічного розвитку проявляються найчастіше у дитячому та підлітковому віці. У етіології та патогенезі порушень психічного розвитку відіграють роль різні фактори. До основних причин порушень психічного розвитку можемо віднести спадкові патології центральної нервової системи, генетичні хромосомні патології, пухлини головного мозку, тератогенний вплив на організм матері у пренатальному періоді, спадкові ендокринні захворювання, епілептичний синдром, важкі захворювання центральної нервової системи, відсутність виховання та педагогічна занедбаність. Отже причини порушень психічного розвитку можуть бути як біологічними, так і соціальними.

Мета статті – проаналізувати сучасні підходи до діагностики та класифікації порушень психічного розвитку у дитячому та підлітковому віці згідно із сучасною міжнародною практикою.

Порушення психічного розвитку у дітей можуть виражатися у відставанні в розвитку від однолітків, невідповідності у поведінці та сприйнятті у порівнянні з дітьми того самого віку.

В даний час широкого розповсюдження набула класифікація видів психічного дизонтогенезу, за В. Лебедінським, яка узагальнює погляди та висновки вітчизняних і зарубіжних учених таких як Л.Виготський, Л. Каннер, Г. Сухарева, В. Ковальов. Ця класифікація спрямована на основні напрями порушень психічного розвитку людини, ці напрями мають якісні відмінності, серед них: ретардація (затриманий розвиток) запізнення або припинення всіх сторін психічного розвитку або переважно окремих компонентів; дисфункція дозрівання – пов'язана з морфо функціональною віковою незрілістю центральної нервової системи і взаємодією незрілих структур і функцій головного мозку з несприятливими чинниками зовнішнього середовища; пошкоджений розвиток – ізольоване пошкодження будь-якої системи аналізатора або структур головного мозку; асинхронія (спотворений розвиток) – диспропорційний психічний розвиток при вираженому випередженні темпу і термінів розвитку одних функцій та вираженому відставанні або запізненні формування інших [1, с 38-45].

За Віктором Миколайовичем Синьовим специфікою будь-якого аномального розвитку є порушення взаємодії з реальним оточенням, в першу чергу, з іншими людьми, своєрідність порушеного розвитку зумовлена специфікою його соціальної ситуації, а також чим більше порушене біологічне, тим більшим буде вплив на соціальний розвиток. Особливості аномального розвитку і корекційно-педагогічного керівництва ним пов'язані зі специфікою переведення потенцій дитини, що перебувають в конкретній момент у зоні її найближчого розвитку, на рівень актуального розвитку. [2, с.475-476].

За Д. І. Шульженко «Концептуальним у визначенні напрямків ранньої реабілітації дітей із вадами психофізичного розвитку є такий підхід, який би забезпечував роботу максимально розгорнутої та деталізованої системи своєчасного реагування на клінічні показники ризику в новонародженій дитини для надання їй адекватної корекційної допомоги» [4].

Що стосується найбільш актуальних питань порушень психічного розвитку сьогодення, пальму першості тримає гіперактивний розлад із дефіцитом уваги вже друге століття поспіль. Опис цього